

PATRONAT HONOROWY:

MIECZYŚŁAW STRUK MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Tytuł:

„Zjawisko przemocy w rodzinie. Wsparcie dla najbliższych oraz nowe rozwiązania prawne”

Zjawisko przemocy w rodzinie, w ostatnich czasach, jest dość wyraźnie podkreślane patrząc przez pryzmat działań podejmowanych na różnych płaszczyznach tj. zarówno prawnych jak i realizowanych w sposób miękki, czyli ukierunkowany na pozaprawne wsparcie osób uwikłanych w ten rodzaj przemocy.

Analizując wspomniane zjawisko należałoby rozważania rozpocząć od wyjaśnienia definicji przemocy w rodzinie, a w szczególności wskazania osób, których ta przemoc może dotyczyć.

Polskie prawo postarało się wytłumaczyć przesłanki opisujące definicję przemocy w rodzinie w art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie który mówi, że przez przemoc w rodzinie *należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*. W tym samym artykule znalazła się również definicja osoby najbliższej - wynikająca z zapisu art. 115 § 11 Kodeksu karnego, do której również należy zaliczyć każdą inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą. Zatem w myśl prawa **ofiara przemocy w rodzinie - biorąc pod uwagę zależność pomiędzy osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie a doznającą tej przemocy - będzie nie tylko np. któryś ze współmałżonków, rodzic, dziecko, dziadkowie, wnuczeta, rodzeństwo, ale także konkubent czy konkubina, a nawet rozwiedzeni małżonkowie jeśli po rozwodzie zamieszkują „pod jednym dachem” prowadząc wspólnie gospodarstwo domowe, czy w ogóle osoby wspólnie zamieszkujące i jednocześnie niespokrewnione**. Można śmiało stwierdzić, że definicja przemocy w rodzinie, w dość dobry sposób odzwierciedla to co przynosi „życie” - policjanci w swojej pracy zawodowej, przy podejmowaniu interwencji domowych, w których występuje podejrzenie zagrożenia przemocą w rodzinie, spotkali się z niemalże pełnym spektrum osób opisanych w przytoczonej definicji ustawowej.

Kolejnym ważnym aspektem poruszonym również przez definicję przemocy w rodzinie są jej formy. Mimo, że nie zostały one wymienione wprost lub potraktowane dość ogólnie, **to poza przemocą fizyczną, której objawy mogą być widoczne już „gołym okiem”, przemoc w rodzinie może przejawiać się w dręczeniu psychicznym, nadużyciu czy wykorzystaniu seksualnym, ekonomicznym poprzez zmuszanie np. do prac przewyższających możliwości osoby oraz innych formach, które wywołują cierpienie i krzywdę drugiej osoby**.

W przemocy w rodzinie dość istotnym elementem będzie zarówno przewaga siły ze strony osoby podejrzanego o stosowanie przemocy nad osobą jej doznającą (nie tylko siły fizycznej), jak też umyślność i intencja w działaniu sprawcy. Jednakże w wielu przypadkach zaniechanie działania,

do którego członek rodziny jest zobowiązany, także może nosić znamiona przemocy w rodzinie np. zaniedbywanie dzieci, które może narażać rodziców na konsekwencje karne, ale również być podstawą do wszczęcia tzw. „Niebieskiej Karty”, czyli procedury przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jak już wspomniano na wstępie, wiele działań podejmowanych przez organy zarówno państwowe jak i samorządowe a także instytucje, czy organizacje pozarządowe o charakterze pożytku publicznego, w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie może być realizowanych w sposób miękki, czyli będą ukierunkowane na pozaprawne wsparcie dedykowane osobom uwikłanym w ten rodzaj przemocy. Pomoc ta najczęściej oferowana jest co prawda doznającym przemocy jednak również pewien jej zakres dedykowany jest osobom podejrzanym o jej stosowanie wobec najbliższych. Bardzo często w pracy policjanta czy pracownika socjalnego można napotkać sytuacje, w których w ramach prowadzonej „Niebieskiej Karty” w jakiejś rodzinie, oferta pomocy skierowana do jej członków, opierająca się na miękkim rozwiązaniu problemu – czyli rozmowie z psychologiem, terapii rodzinnej, zmianie priorytetów życiowych lub po prostu zmianie trybu życia, może w dość krótkim czasie (kilku miesięcy, do roku) przynieść pozytywne efekty. Nie mały jest w tym udział innych fachowców tj. nauczycieli, pedagogów, specjalistów gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, terapeutów itp.. Dlatego też procedura przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jaką jest „Niebieska Karta” ma za zadanie poprawić i naprawić relacje pomiędzy jej członkami, określić prawidłowy kierunek rozwoju a nie stosować sankcje i kary.

Jednakże z uwagi na rosnącą eskalację zagrożeń dla życia i zdrowia osób doznających przemocy w rodzinie, w niektórych przypadkach, zwłaszcza związanych z zadawaniem krzywd fizycznych, stosowaniem długotrwałej przemocy psychicznej czy wykorzystywaniem seksualnym polskie prawo, dzięki przepisom *Kodeksu karnego*, w którym określone są przestępstwa m.in. przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej i obyczajności czy rodzinie i opiece, przewiduje stosowanie kar wobec sprawców tych przestępstw, wliczając pozbawienie wolności.

Ponadto *ustawa o Policji*, której kolejna nowelizacja jak również nowelizacja m.in. *Kodeksu postępowania cywilnego* do wejścia w życie zaplanowana została na przełom listopada i grudnia 2020 roku, poszerza spektrum działań Policji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie o izolację osoby podejrzaną o stosowanie przemocy wobec najbliższych, która swoim zachowaniem stwarza zagrożenie dla ich życia i zdrowia, **poprzez wydanie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia**. Uprawnienie to, przysługujące policjantom a „uciążliwe” dla sprawców skrajnych przypadków przemocy w rodzinie, będące w Polsce nowym rozwiązaniem, od dłuższego czasu funkcjonuje w krajach Europy zachodniej.

Patrząc przez pryzmat doświadczeń zdobywanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, nie tylko przez policjantów pełniących codzienną służbę, ale również przedstawicieli innych służb i instytucji uprawnionych do udziału w procedurze „Niebieskiej Karty”, można wysnuć optymistyczny wniosek, że świadomość osób doznających krzywdy w zaciszu czterech ścian, osób będących świadkami zachowań przemocowych, ich zdolność do przeciwstawiania się domowej agresji wzrasta, co wskazuje nie tylko na rozwój całego społeczeństwa, ale także narzędzi służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Gdańsk, dn. 17.11.2020 r.

asp.szt.Domini Polsakiewicz
Komenda Miejska Policji
w Gdańsku